

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО: ЗАСІБ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ МЕТИ

Клімова Г.В.
здобувачка вищої освіти
Миколаївський національний аграрний університет

Передумовою успішного управління навколишнім середовищем є розробка політики щодо підтримки та поліпшення як природного, так і робочого середовища. Але, треба розуміти, політика залишається «мертвою», якщо вона не реалізується [1]. Реалізація досяжна лише шляхом переведення принципів політики до норм права.

З погляду права законодавство є рамковою структурою, яка корисна тільки в тому випадку, якщо вона реалізується і застосовується. Воно залежить від політичного та соціального контексту [2]. Якщо його не підтримує громадськість, воно швидше за все залишиться неефективними. Отже, прийняття, здійснення та забезпечення дотримання природоохоронного законодавства залежить від розуміння та прийняття правил, встановлених тими, кому ці правила адресовані. Поширення екологічної інформації та знань важливо серед широкого загалу, так і у конкретних цільових групах.

На практиці роль права в галузі навколишнього середовища двояка: з одного боку, це створення правил та умов, що сприяють контролю або запобіганню шкоди навколишньому середовищу [3] чи здоров'ю людини; з іншого - пропонують засоби правового захисту в ситуаціях, коли збитки були завдані всупереч цим правилам та умовам.

Проблема використання природного середовища полягає в тому, чи конкретне середовище може використовуватися для іншого використання, при цьому ми розуміємо, що невикористання цього середовища є типом землекористування. Людина повинна розуміти, що розміщувати свою діяльність вона повинна там, де вона завдасть найменшої шкоди [4] чи накладе обмеження на передбачувану діяльність. Ці дві мети зазвичай досягаються шляхом встановлення вимог на основі законодавства та проведення державної екологічної політики.

Закон визначає види діяльності та підходи за яких повинен бути здійснений контроль за навколишнім середовищем. Можливі кілька підходів: а) контроль джерел - джерела шкоди чітко ідентифіковані; б) контроль речовин - конкретна речовина визначається потенційно шкідливою для навколишнього середовища [5]; в) інтегрований контроль забруднення - спрямований на захист певного компонента довкілля (повітря, вода, ґрунт).

Підприємства, які добровільно використовують/підкоряються засобам контролю, можуть використовуватися їх, як флангові заходи або як альтернативи командним методам. Засоби, які використовуються мають рекомендований, не обов'язковий характер, але надають економічні стимули.

Такі безпекові заходи, як, наприклад, прискорена амортизація, податкова пільга, субсидія, використання новітніх технологій тощо, мають певну екологічно-безпечну поведінку чи діяльність. Мета стримувально-стимулюючого фактора полягає в тому, щоб спонукати підприємства до екологічно-безпечної поведінки, уникнення сплати відповідного збору: плата за стічні води або викиди, податок чи збори на компенсуючи екологічні заходи тощо.

Існують інші способи заохочення прихильності до рекомендованих екологічних цінностей, такі як: присудження екологічного маркування або надання маркетингових переваг. Споживачі обізнані про екологічні проблеми, тому з задоволенням будуть використовувати таку продукцію.

Кожна правова система встановлює на основі вітчизняного законодавства відповідальність, як за шкоду навколишньому середовищу, так і здоров'ю громадян. Це означає, що шкода яка була завдана безпосередньо одним або кількома винними, повинна бути компенсована в натуральній або матеріальній формі. У сфері охорони навколишнього середовища є труднощі із застосуванням цих принципів. Але ухвалення законів про екологічну відповідальність дозволило передбачити відшкодування збитків незалежно від обставин, які спричинили шкоду (добровільні/примусові).

Таким чином, діюче природоохоронне законодавство та державна екологічна політика є передумовою для досягнення та підтримки бажаного рівня якості як в природній, так і в виробничій середовищі. На практиці не існує стандартної формули, яка визначає, якими складовими частинами закону мають бути. Важливо, щоб законодавство відповідало конкретній ситуації, адаптуючи наявні принципи, методи та прийоми до потреб, можливостей та правових традицій нашої держави.

Список використаних джерел

1. Курепін В.М. Марченко Д.Д. Сучасні технології захисту навколишнього середовища від впливу сонячних електростанцій. *Modern Economics*. 2024. № 44(2024). С. 79-84. DOI:[https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-13).
2. Іваненко В. С., Курепін В. М. Наближення національного законодавства до міжнародних норм з питань безпеки праці // *OSHAgro – 2023: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 66-69. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15934>.
3. Курепін В. М., Бацуровська І. В. Еколого-економічний баланс на Кінбурні: обставини заповідної території довоєнного, воєнного та поствоєнного часу (in English). *Modern Economics*. 2023. № 42(2023). С. 62-69. DOI:[https://doi.org/10.31521/modecon.V42\(2023\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V42(2023)-09).
4. Batsurovska I., & Kurepin V. (2024). Prospects for the use of wind power plants: advantages and environmental safety. Traditions and new scientific strategies in the context of global transformation of society. *Baltija Publishing*, 1, 34-55. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17403>.
5. Мелашенко Ю. С., Курепін В. М. Використання енергетичних ресурсів: вплив на навколишнє середовище. Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум = Food security of Ukraine in the conditions of the war and post-war recovery: global and national dimensions. *International forum* : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 30-31 травня 2024 р.) / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 102-104. DOI:<https://doi.org/10.31521/978-617-7149-78-0-32>.